

In memoriam

Ivan Kuvačić **(1923.–2014.)**

Napustio nas je posljednji izvorni član redakcije časopisa *Praxis* i jedan od dvojice glavnih i odgovornih urednika u posljednjoj godini njegova izlaženja Ivan Kuvačić, po obrazovanju filozof, po pozivu sociolog (uz Rudija Supeka utemeljitelj moderne sociologije u Hrvatskoj). Rođen 12. siječnja 1923. u poljičkom selu Gata, umro je 20. srpnja 2014. u Zagrebu navršivši 91 godinu života.

Školovao se u Omišu i Zagrebu, gdje je i maturirao, da bi se potom priključio antifašističkom partizanskom pokretu, a nakon rata započeo studij filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Kao istaknuti student poslan je na stipendiju u Lenjingrad i Moskvu, gdje je (do povratka u Zagreb ljeta 1948.) zajedno s Gajom Petrovićem nastavio studij filozofije. Diplomiravši u Zagrebu i provevši neko vrijeme u kaznenom logoru na Golom otoku (razlog je bio taj što je odbio ispuniti partijski nalog da jednoga od svojih partizanskih zapovjednika, osumnjičenoga da podržava Staljina, denuncira kao ustaškog agenta u partizanskom pokretu), dobio je nakon nekoga vremena posao u srednjoj školi u Čakovcu (i to u učiteljskoj školi, koja je kasnije prerasla u Pedagošku akademiju). Kasnije mu je dopušten povratak u Zagreb, gdje je radio kao predavač na Radničkom sveučilištu »Moša Pijade«. Doktorirao je iz polja filozofije u Zagrebu (njegova disertacija pod naslovom *Filozofija G. E. Moorea* objavljena je 1961. godine). Bio je jedan od prvih nastavnika na novoosnovanom Odsjeku za sociologiju u Zagrebu (od samoga osnivanja studija sociologije 1963.), a kao Fulbrightov stipendist znanstveno se usavršavao na poznatom sveučilištu u Berkeleyju (SAD). Od 1993. u mirovini, nastavio je znanstveno djelovati te je u tom razdoblju objavio neke od svojih najznačajnijih knjiga, a aktivno je sudjelovao na većem broju znanstvenih konferencija. Hrvatsko sociološko društvo (čiji je član bio od samoga osnivanja te u njemu u najmanje jednom mandatu obavljao i dužnost predsjednika, kao što je i u Hrvatskom filozofskom društvu, čiji je jedan od utemeljitelja, obavljao značajne funkcije) dodijelilo mu je 2005. svoju najvišu nagradu *Rudi Supek*.

Bibliografija Ivana Kuvačića, ne računajući u nju zbornike koje je priredio kao urednik, obuhvaća 12 knjiga, od kojih su neke objavljene u više izdanja, a jedna je prevedena na slovenski jezik. Prva od njih (*Filozofija Georgea Edwarda Moorea*, 1961.) disciplinarno spada u filozofiju (i to je jedno od najkvalitetnijih kod nas objavljenih djela posvećenih novijoj anglosaksonskoj filozofiji), a ostale (*Marksizam i funkcionalizam*, 1970., *Obilje i nasilje*, 1970., *Sukobi*, 1972., *Znanost i društvo*, 1977., *Sociologija: uvođenje u raspravu o aktualnim pitanjima suvremenog društva*, 1979., *Obuzdana utopija*, 1986., *Rasprave o*

metodi: problemi i pristupi u društvenim znanostima, 1988., *Funkcionalizam u sociologiji*, 1990., *Kako se raspao boljševizam*, 1997., *Uvod u sociologiju*, 2004.) u sociologiju, dok bi se posljednja knjiga (*Sjećanja*, 2008.) žanrovski mogla uvrstiti u memoaristiku. Međutim, shematska definicija glavnine Kuvačićeva opusa kao sociologijske literature (iako nema dvojbe da je tu riječ o vrhunskim dosezima sociologije kao znanosti) previđa jednu za Kuvačićev pristup društvenim znanostima (te u tom sklopu, primarno, dakako, sociologiji) bitnu dimenziju: on ostaje filozof i kad razmatra specijalistička pitanja pojedinih sociologijskih disciplina, kojima je dao relevantan doprinos. Naime, Kuvačićev je pristup bitno obilježen kritičkim duhom koji se ne reducira na analizu empirijskih podataka (iako empirijske podatke itekako ozbiljno uzima u obzir, posebno ako se do njih došlo na temelju primjerene metodologije, iza koje se ne skrivaju ni ideologija niti tupoglavi scijentizam), već uvijek stremi zahvaćanju cjeline i smisla društvenih fenomena i procesa. U tom je smislu od posebne važnosti njegova kritika redukcionističke apsolutizacije kvantifikativnih aspekata društvenoznanstvenih istraživanja, pri čemu valja naglasiti da ta kritika ne ostaje na pukom prokazivanju granica statistike, već prerasta u izgradnju kvalitativnih metoda sociologijskog istraživanja, metoda koje su potvrđene i afirmirane i u istraživačkoj praksi.

Otišao je mislilac i istraživač koji je utjelovljivao jedinstvo filozofije i društvenih znanosti. Preostaje nada da će njegov besprijekoran ljudski lik ostati zapamćen u našoj sredini, ali – što je još važnije – nada da će ideja kritičke, na filozofiji utemeljene (ili, skromnije, filozofijom impregnirane), društvene znanosti i u naraštajima koji tek dolaze imati svoje dostojne zastupnike.

Lino Veljak